

Časopis s podobami za slovensko mladino.
S prilogo „Angelček“

Štev. 12.

V Ljubljani, dne 1. decembra 1905.

Leto XXXV.

Zimska popevka.

Mrazek, ha-há,
Zopet je tu,
Há-ha, na mlaki
Polno ledú, —
Drsajmo, deca,
Se brez strahu,
Ha-há ...

Kučme, he-hé,
Grejejo nas,
Hé-he v ušesa
Nič nam ni mraz,
Mamici sami
Pa je dolgčas,
He-hé ...

V roke, hi-hí,
Zebe nas res,
Hi-hi ... Pa pojmo
Kepat se vmes,
Da zagorijo
Lica kot kres,
Hi-hí ...

Kaj to, ho-hó,
Če za uho,
Hóho, dobiš jo
Eno gorkó,
Saj mu povrneš
Drugo lehkó,
Ho-hó ...

Kdor se, hu-hú,
Kepe boji,
Hú-hu, največ jih
Vedno dobi ...
Kepajmo toraj
Se brez skrbi,
Ha-he-hi,
Ho-hú ...

Zvonimir Erjavec.

Deček pri nebeškem božičnem drevescu.

(Ruski spisal O. M. Dostojevski; poslovenil Sokolov.)

Deček šestih let, ali še celo mlajši, se je zbudil zjutraj v vlažni in hladni kleti. Oblečen je bil v slabo suknjico in zeblo ga je. Izdihaval je zgoščeno belo sapo. Sedé v oglu na kovčegu je nalašč pihal iz ust, ker mu je bilo dolgčas, in zabaval se je, ko je zrl bele oblačke pred seboj. Lačen pa je bil zeló. Mnogokrat v jutru je stopil k široki deski, kjer je na tenkem podsteljku — pod glavo culo namesto blazine — ležala mati njegova. Kako pa je prišla semkaj? — Gotovo je prispela z dečkom iz tujega mesta in je v naglici zbolela. Prebivalci te kleti so se razšli, bil je ravno praznik; samo neki hlačar je ostal doma in je ležal že cel dan kakor mrtev . . . Bil je pijan tako. V drugem oglu kleti je stokala vsled protina osemdesetletna starka, živeča svoje dni nekje za deklo. A zdaj je prišla umirat v to samoto. Stokala je in mrmrala in huda je bila na dečka, ki se je začel že bati njene bližine. Žejen je bil deček in se je napil vode nekje v veži, a skorjice kruha ni našel nikjer. Že desetič je prišel prosit svojo mamo. Končno ga je prevzel strah v temini; davno se je že zvečerilo, a še niso užgali sveče. Potipal je mamo po lici in se začudil, ker se nikakor ni hotela vzdramiti in je bila že hladna kot stena. „Zelo mrzlo je tukaj,“ si je dejal deček in je postal. Pa je dihnil v svoje prstke, da bi si jih ogrel. Ko je potihoma tipajoč po postelji našel svojo čepico, se je izmuznil iz kleti. Odšel bi bil že prej, pa se je zbal velikega psa vrh stopnic, ki je stal ves dan ob vratih. Zdaj psa ni bilo več tam, in deček je stekel na ulico.

Moj Bog, kako mesto! Nikdar še ni videl kaj takega. Tam, odkoder je prišel on, vlada ponoči črn mrak, in ena sama luč sveti po vsej ulici. Nizke selske kočice se zapirajo; na ulici — komaj da se zmrači — že ni nikogar več, ampak vsi tičijo zaprti doma. Samo tolpe psov cvilijo, sto in tisoč jih laja in renči skozi vso noč. No, dečku je bilo vendar tam dobro. Imel je kaj jesti, ali tu . . . ? Moj Bog, da bi le jedel!

In kakšno je tu vrvenje in ropotanje, kakšen svet in ljudje, in konji, in kočije, in mraz, mraz! Ledena sapa se kadi iz vroče dihajočih konjskih gobcev. Po rahlopalem snegu udarjajo podkove ob kamenje, vse se preriva in gnete . . . a moj Bog, on je tako lačen! Da bi imel vsaj majhen košček . . . ! In prsti ga bole od mraza, mraza!

Glej, zopet cesta, — oh, kako široka! Kako ljudje kriče, begajo in letajo, a lepo je to, lepo . . . In kaj je to-le? Oh, kako veliko okno in za njim soba, in v sobi jelčica do stropa; to je božično drevesce, in na njem: koliko svečic, koliko zlatih papirčkov in jabolk, in tukajle — možički, majčkeni konjički, in po sobi letajo deca, lepo oblečeni, smejejo se in igrajo in jedó in pijó. In čuj — muzika se sliši skozi okno. Deček gleda zavzet, smeje se, samo prsti ga bole, tudi na nogah ga bole. Na rokah so mu pa že popolnoma povišnjeveli, da jih ne more pregibati več. A ko jih izkuša

zganiti, ga zabolé, da zaplaka in hiti naprej. Zopet vidi skozi drugo okno v sobo, zopet stoji v njej božično drevesce, krasno in blesteče; zraven pa sede štirje bogati gospodje. Kdor pride, mu ponudijo pogače. Vsako minuto se odpro vrata, in mnogo gospodov pride z ulice k njim.

Tudi deček se približa, odpre vrata in vstopi. Oh, kako zakriče nad njim in mu kažejo vrata. Samo tuja gospa stopi v naglici k njemu, mu potisne v roko kopejko in sama odpre vrata na ulico. Kako se deček prestraši! Kopejka mu pade iz rok in zazveni po stopnicah: ne more stisniti svojih višnjevih prstkov in je obdržati. Pa zbeži in teče hitro, hitro — a kam, tega niti sam ne ve. Zopet mu silijo solze v oči, a boji se in beži — beži in diha v ročice. Objame ga žalost, zopet mu je tako dolgočasno, tako tesno pri srcu.

In zopet . . . o Bog, kaj je zopet to! V gruči stoje ljudje in se čudijo: na oknu za šipo trije leseni možički, majčkeni, oblečeni v krasna zelena oblačila, in kakor čisto, čisto živi!

Starček sedi in igra na velike gosli; druga dva pa stojita in svirata na majčkene goslice ter si delata takt z glavama, motreč drug drugega. Ustnice se jima premikajo, oba govorita, resnično govorita, samo da se ne sliši govorjenje skozi okno.

Izprva deček pomišlja, če so možički res živi, a ko se prepriča, da so le narejeni, pa se zasmee iznova. Saj še ni nikoli videl takih možičkov! Hoče se mu plakati zaradi mraza — a možički so tako smešni, smešni!

Kar se mu zazdi, da ga je prijel nekdo za suktnjo: zloben deček stoji poleg njega, in — hipoma ga telebne po glavi, sname mu čepico in ga sune z nogo. Revček pade na tla, ljudje zakriče, in on . . . hipoma skoči pokonci, beži, beži ter pribeži do nekih vrat, na tuje dvorišče, — se skrije med drva: „Tukaj me ne najdejo, saj je pretemno“.

Vsede se skrčenim telesom, in ne more se oddahnuti od samega strahú. Pa naenkrat, kar hipoma mu postane tako prijetno, ročice in nožice ga ne bole več; vse telo mu je gorko, kakor bi sedel za pečjo.

„Posedim nekoliko in pojdem zopet gledat možičke“, si misli deček, zasmee se in se spomni: „Popolnoma, kakor živi!“ . . . Pa se mu zazdi, da je zapela mamica njegova pesnico nad njim. „Mama, spim . . . ah, kako je prijetno tukaj-le spati!“

„Pridi k mojemu božičnemu drevesu, otrok!“ — zašepeta hipoma nad njim tihoten glas.

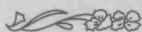
Deček pomisli, ali kliče vedno njegova mama. Ne, ona ne! Kdo pa ga je poklical? Deček ne vidi nikogar, pa nekdo se nagne nad njim, objame ga v temi, in on mu pomoli roko in . . . in v trenutku — o čudoviti svet! O, kakšno drevesce! Ne, to ni božično drevesce, saj še nikdar ni videl takega. Kje je — —? Vse se blesti, vse sije, kroginkrog je polno umetno-narejenih igrač . . . ne, ne, to so samo dekllice in dečki, vsi tako svetli in vsi krožijo okoli njega, skačejo, poljubujejo ga, pozdravljajo ga in vedejo s seboj, da tudi on priteče in vidi: kako ga gleda njegova mamica in kako se mu radostno smeje.

„Mama! mama! Ah, kako prijetno je tukaj! Mama!“ — zakriči deček. in zopet se poljubuje z deco in jim pripoveduje o tistih možičkih v oknu, „Kdo ste vi, dečki? Kdo ste ve, deklice? — jih izprašuje in se smeje in jih ljubi.

Odgovarjajo mu: „Pri Kristusu je vedno na ta dan božično drevesce za nedolžno deco, ki nima tod svojih božičnih drevesc . . .“

Umeje deček. Taki so vsi ti dečki in deklice kot on: nekateri so zmrznili, izpostavljeni na prag premožnih hiš; drugi so se zadušili; tretji so umrli na gomilah svojih mater . . . in vsi so zdaj tukaj, vsi so zdaj kakor angeli, vsi pri Kristusu, in On je v njihovi družbi in razgrinja nad njimi svoje roke, jih blagoslavlja in matere njihove . . . Vse matere teh dečkov so že tukaj na strani, in plakajo. Vsaka pozna svojega sinčka ali hčerko, in oni tekajo k njim in jih poljubujejo, otirajo jim solze s svojimi ročicami in jih prosijo, naj ne plakajo zanje, ker se jim godi dobro.

Ali tam spodaj so našli hišni hlapci zjutraj telesce dečka, ki je bilo zmrznilo za skladovnico — —

Velika in mala kraljica.

(Konec.)

VI.

Več tednov niso upali zdravniki, da še okreva. — Tri četrletja pa so minula, preden je bila iz nevarnosti, a še takrat je naročal zdravnik, da treba z njo ravnati jako rahlo ter jo varovati vsake razburjenosti. — To naročilo je imelo svoj vzrok. — Med tem ko je Marjetica od vsega sveta ločena ležala bolna, so se zunaj dogajale grozne reči. — Strašna vihra, ki se je že leta zbirala na političnem obnebjju Francije, je opetovano zdivjala čez Pariz ter pripravila kraljevo rodovino v sramotno in poniževalno stanje. Dasiravno je bilo včasih pričakovati, da se obrne vse na bolje, vendar take nadeje niso trajale dolgo in niso mogle pomiriti tistih, ki so dobro poznali okoliščine časa. Vkljub narodnemu prazniku na Martovem polju, dné 14. julija 1790, je bila Francija slična vulkanu, ki po kratkem prestanku zopet zabljuje pogubo in smrt na okolico.

Tudi Marjetičin zdravnik se je štel med one može, ki so smatrali tedanje grozovitosti samo za uvod še silnejšim zločinom, ni pa trpel, da bi se govorilo z bolniki o takih stvareh. Marjetica torej ni nič vedela o vstaji, ki se je začela med njeno boleznijo, pa tudi nič o vsem, kar je zadelo kraljevo rodovino. A komaj se je bila malo pozdravila, je že nova beda zatrla njeno zanimanje za vnanji svet ter je obrnila njene misli le na domačo hišo.

Tuj, iz usmiljenja sprejet otrok je namreč zanesel v zavetišče nalezljivo bolezen. Vse prizadevanje, da se bolezen zatre v začetku, je bilo brezuspešno. Kmalu je bila vsa hiša izpremenjena v veliko bolnico. — Posebna

sreča v nesreči je bilo za sirotišnico to, da se je dotično mesto le malo zmenilo za početje drugih mest, posebno Pariza; tako se ni bilo bati neprilik od zunaj. V takih okoliščinah Marjetica ni smela in ni hotela zapustiti hiše. Dasi še jako slaba vsled prestane bolezni, je vendar stregla noč in dan obolelim sirotam. A naposled je zbolela tudi sama, in zopet je bilo v nevarnosti nje mlado življenje. Niti najmanjše nade ni imel več zdravnik, da še kdaj ozdravi. Zdelo se mu je nemogoče, da bi se mogle tako oslabele moči še ustavljati smrti. „Samo čudež“, tako se je izjavil, „jo more še oteti.“ Pa glej! Čudež se je res zgodil. Marjetica še ni dospela na zadnjo postajo svojega križevega pota. — Počasi je spet oživela iz onemoglosti na veselje vsega zavoda. Ko se je čez več mesecev spet dobro počutila, se ji je zdelo, kakor da bi se prebudila iz mučnih sanj. Pa so res dosti dolgo trajale te dozdevne sanje! Že poltretje leto je bivala v sirotišču, kjer je bila prvotno namenjena ostati le 6—8 mesecev. — Neka čudna boleost jo je navdajala pri vsej hvaležnosti, ki jo je izražala Bogu za povrnjeno zdravje. Kako se je vse izpremenilo od onega zadnjega pogovora z ljubljeno kraljico! Izvzemši šest mesecev je prebila ona redovnica ves ta čas na bolniški postelji, daleč od šumnega sveta. Tujka je bila v lastni domovini; kajti niti slutnje ni imela od dogodkov, katerih prizorišče je bila nesrečna dežela v zadnjih dveh letih. Nerešljiva uganka pa ji je bilo to, kako je mogla preblaga kraljica na njo tako docela pozabiti. Nobenega poročila tudi ni bilo ne iz ustava, kjer se je vzgajala, ne od nekdanjih prijateljic. Marjetica je začela slutiti nesrečo. Grozna žalost se je je polastila, prašala je in prašala tako dolgo, da je izvedela vso tužno resnico: da je namreč blagi kralj Ludovik XVI. s svojo družino jetnik svojega lastnega ljudstva.

VII.

Vsi so pričakovali, da bo Marjetica ob tužni vesti žalostno zajokala, a varali so se. Na zunanje je ostala popolnoma mirna, a mrtvobledi obraz, srpi pogled in tresoče ustnice so javljale, kaj se godi v njeni duši. Nekaj časa je stala nepremakljiva na mestu, potem pa odšla, kamor je hodila v boli in radosti — v kapelico pred tabernakelj. Tukaj si je s potokom solz olajšala pregrenko srčno bol. — „Oj ljubi Bog!“ je vzdihovala, „je li mogoče! Naš dobri kralj — jetnik svojega ljudstva! Francoska kraljica v nevarnosti, da jo umore podložniki! O usmiljeni Bog, to pa vendar ne more biti!“ Sklenjene roke je dvigala proti svetemu razpelu, a zdelo se ji je, da ji Jezus s križa govori: „Ni-li tudi mene pribilo na križ moje lastno ljudstvo?! Ali je francoski kralj nedolžnejši od mene?!“ Te besede so ji bile legle na srce kakor težek kamen, kakor da je z njimi izrečena smrtna sodba nad kraljevo družino. In zopet je molila: „O Gospod, otmi jih iz rok njih sovražnikov! Hočeš li žrtev? Glej, Gospod, rada umrjem za nje! Vzemi moje življenje za njihovo! . . . Vendar ne moja, ampak tvoja volja se zgodi!“ — Še dolgo je tako molila in vzdihovala, naposled pa se vzdignila in odšla, da se napravi za pot proti Parizu. Nihče je ni mogel odvrniti od tega sklepa. Zaman so ji pripovedovali, da sama izpostavlja svoje življenje ne-

varnosti in da kraljeve družine niti videla ne bode. „Pustite me“, je prosila, „ne morem drugače. Kako bi mogla tukaj ostati, ko je v nevarnosti življenje moje kraljice, za katero dam tisočkrat svoje življenje.“ —

S potrjim srcem in z glavo polno načrtov, kako bi otela kraljevo družino, je zapustila ustav, kjer je skoraj tri leta preživela in sprejela toliko dokazov sočutja in ljubezni. — Pa že na poti se je prepričala, da ji res prete le nezgode. Nje podobnost s kraljico Marijo Antonijeto je bila vzrok, da so jo hudobni ljudje sumničili in grdo psovali. Prišedši v Pariz se je oglasila v samostanu, kjer je preživela toliko veselih dni. A našla je tam le še nekatere svojih nekdanjih učiteljic. Vihra krvave revolucije je raznesla druge na vse strani sveta. V samostanu ostale redovnice so bile pa pripravljene na najhujše. Po vsem Francoskem je vladala največja zmešnjava. Na eni strani strah in groza pred smrtjo, na drugi hudobija in vsak dan nove grozovitosti. Marjetica je poizkusila vse, kar je bilo v njeni moči, da bi prišla do kraljevih ujetnikov, a vse je bilo zaman. Opetovano je prišla sama v smrtno nevarnost. Osodno je bilo za njo posebno to, da je bila tako podobna nesrečni kraljici, manjkalo ji je pa tudi dveh važnih sredstev v dosego svojega namena, namreč denarja pa modre previdnosti.

Njenemu zvestemu in hvaležnemu srcu je bilo nemogoče tudi samo navidez zatajiti kraljevo družino. Tudi ni vedela, da more le premetena zvičajnost vztrajati nasproti sirovemu nasilstvu. In odkod naj bi bila vzela denarja, da podkupi paznike kraljeve ječe?

Revolucija je medtem vedno napredovala, in prišel je naposled oni dan, ki je pokril Francijo z neizbrisno sramoto, dan sv. Neže 1793. Ta dan je izkrvavel na gilotini za grehe svojih očetov nedolžni in blagi Ludovik XVI. Marjetica kar ni mogla verjeti, da se je res to zgodilo. Od onega dne je naglo hirala; jasno ji je bilo, da je tudi kraljica zapadla smrti. Pa še enkrat ji je posijal žarek upanja v potrto dušo ter jo vzbudil k novim nadam. Nekatere imenitne gospe so snovale načrt, da rešijo Marijo Antonijeto. Čudovita podobnost dobre Marjetice s kraljico naj bi pomagala v to. Ta načrt je bil tako previdno in modro izmišljen, da bi se dal z božjo pomočjo brezdvomno izvesti. Toda koliko sličnih načrtov za rešenje kraljice se je bilo že prej sestavilo, a izvedel se ni nobeden.

Nekaj mladih Francozov iz dobrih kralju vdanih družin se je odločilo, da se navidez združijo z jakobinci, ki so se zaprisegli, da uničijo kralja pa vse njegove privržence. Ko bi se jim bilo posrečilo dobiti službo v templju, kjer je bila tedaj kraljica zaprta, potem bi delali na to, da Marjetica dobi ondi posel ter prilično menja s kraljico gornjo obleko in namesto nje ostane v ječi; kraljico pa bi spravile v varnost zanesljive osebe.

Marjetica seveda bi se morala pripraviti, da žrtvuje svoje življenje. Po človeški sodbi ji je bila smrt itak za petami. Ali kaj je bilo nji za to, da bi bila le kraljica rešena.

Ali ves načrt je spodletel ob tem, ker ga kraljica ni hotela odobriti. Vse druge okolnosti so se premislile, samo na to ni mislil nihče.

VIII.

Enemu izmed zaveznikov se je bilo posrečilo, da je prišel do kraljice in ji vse razodel; toda kraljica si ni marala kupiti življenja na tak način.

„Sramotno bi bilo zame“, je dejala, „da si kupim življenje s tako žrtvijo. Ako bi sprejela ponudbo blage Marjetice, pokazala bi, da nadkriljuje po plemenitosti duše hči preprostega ljudstva francosko kraljico. Moje ime se je že dosti oblatilo. Umrla bom v nadi, da me opere zgodovina onih pregreh, ki so mi jih natvezli moji sovražniki. Francoska kraljica bo umrla pogumno in upam, da ji bo vsevedni Sodnik milostljivejši, kakor so ji bili ljudje. — Sporočite moje pozdrave vaši družini in vsem prijateljem prestola . . . In z Bogom! Priporočam jim svoja otroka! Moji ljubljeni varovanki pa — pri teh besedah si je odstrigla šop las — izročite moj zadnji blagoslov in te lase, ki jih ni obelila starost, marveč tuga. To je vse premoženje nekdanje francoske kraljice. Na svidenje v nebesih!“

S srcem polnim bolesti je zapuščal mladi mož kraljico. Ta pogovor ga je bil tako prevzel, da je le težko skrival svoja čustva. Marjetica je pritisnila kraljičin spomin na ustnice, a izpregovoriti ni mogla besedice.

Smrt Ludovika XVI. pa ni utolažila sovražnikov prestola. Kakor krvooločne tigre jih je žežalo po krvi kraljice Marije Antonijete. Grozni prizor 21. prosinca se je imel ponavljati dne 16. vinotoka istega 1793. leta. Kakor hudodelnico so odpeljali na morišče Marijo Antonijeto, sestro in vnukinjo mogočnih cesarjev, postavno kraljico francosko. Samo še nekaj korakov, — pa je bila na svoji Kalvariji, da zakliče z umirajočim Zveličarjem: „Dopolnjeno je!“

Ob voglu neke hiše, koder je moral mimo žalostni izprevod, je sloanela gospica. Ko se je približal voz s kraljico v raztrgani ponočni halji, roke zvezane na hrbtu, si odgrne gospica mrtvaškobledi obraz ter zre nepremakljivo proti vozu.

Bila je Marjetica. Zadnji hip življenja je hotela porabiti, da izrazi nesrečni kraljici na zadnji poti svoje sočutje, sama med tisoči in tisoči, ki je imela za to dovolj poguma.

Ko zagleda Marijo Antonijeto tako izpremenjeno in v toliki bedi, Marjetica bolešno vikne: „O moja kraljica!“ S tem klicem pohiti proti vozu, pa razburjena druhal jo skoro pohodi.

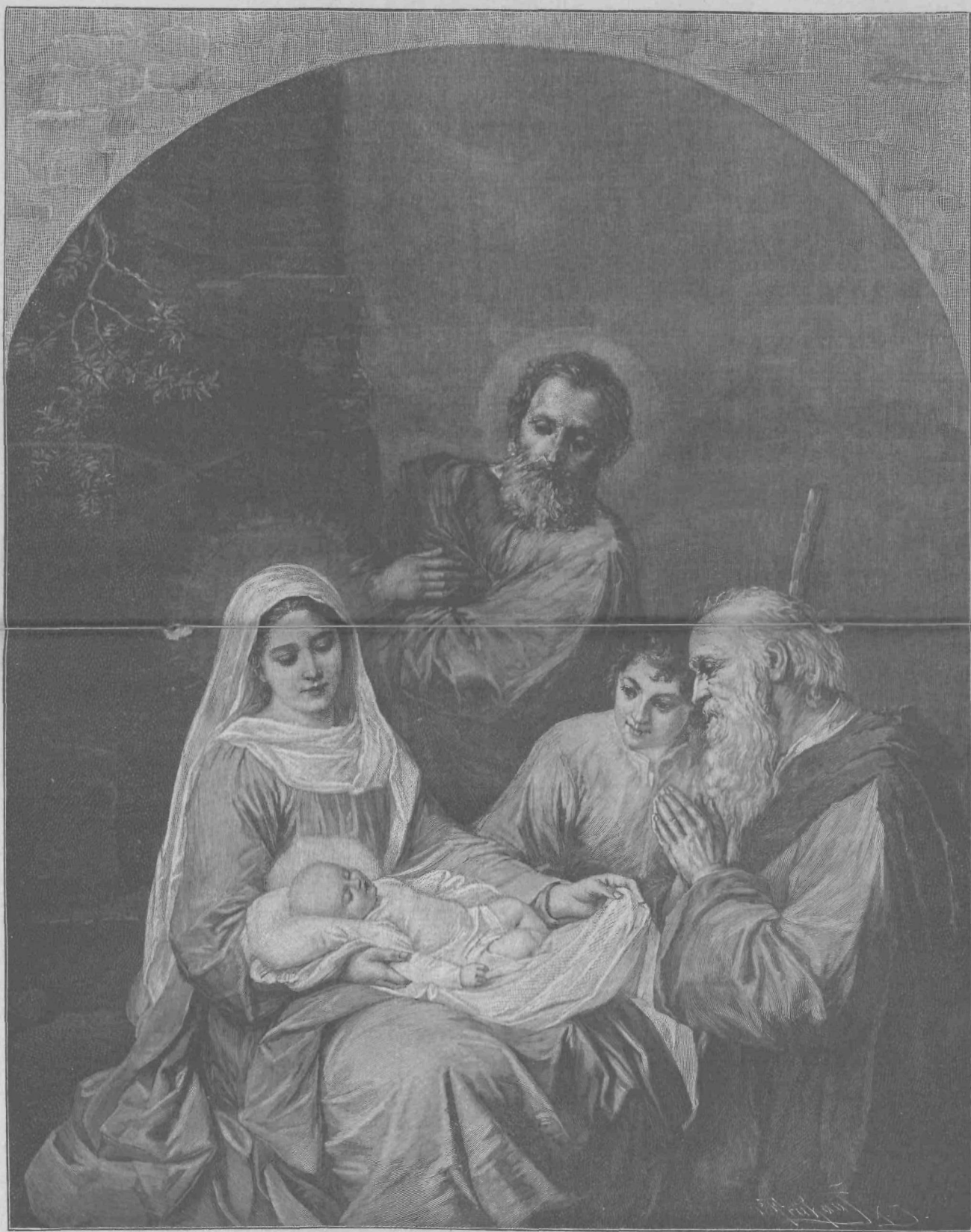
Vendar je bilo videti, da jo je kraljica opazila, ali da je vsaj slišala njene besede in spoznala njen glas. Za hip se je zvedrilo njeno medlo obličje, obrnila je glavo proti strani, odkoder je prihajal Marjetičin glas.

Čez pičle pol ure pozneje je javljal divji hrup razjarjene množice, da je giljotina izvršila svoj krvavi posel . . . Marija Antonijeta, hči velike cesarice Marije Terezije, francoska kraljica, je bila mrtva.

Ko je grozni krik obvestil Marjetico o tem, kar se je bilo zgodilo, je krčevito stisnila svoje roke na srce ter se zgrudila mrtva na tla.

Tako je bridka smrt zopet združila veliko in malo kraljico, ki ji je bila tužna usoda tako neusmiljeno ločila.

Pridite, molimo božje Dete

Fotogr. zav. Jos. Albert v Monakovem.

BOŽIČNICE.

Sveta noč.

Po poljanah širnih
Beli sneg leži,
Po poljanah mirnih
Sveta noč drhti.

Zvezdice srebrne
V dalji plavajo,
Nad potokom megle
Poigravajo.

Ah, kako si krasna,
Jasna zimska noč,
Ko srce trepeče
Sreče upajoč!

Saj nocoj rodil se
Je Zveličar sam;
On prinesel srečo,
Srečo večno nam.

Gradiški.

Na zemljo priplavala ...

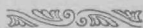
Na zemljo priplavala
Je božična noč;
S sabo polno milosti
In miru nešoč.

Zvezdice so tisti čas
Trepetale vse,
Ker za božje Dete so
Silno bale se.

Angelčki prižgali so
Zvezde vrh višin;
Kakor takrat, ko rodil
Se je božji Sin.

Zvezdice od tistih dob
Se utrinjajo
In na rojstvo Kristovo
Nas spominjajo ...

Taras Vaziljev.

Božična noč.

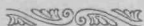
Hribček, hribček, hribček moj,
Sanjaj sanjice nocoj,
Ko temni se okrog koč
In palač božična noč.
Sanjaj mirno, pa prispel
Angel rajsko bo vesel
Sekat vitke smrečice
In prilepljat svečice;
Nosil vse bo v mestni dvor,
V tihi dol in v hribe gor.

Pa bo prišel Ježček mil
In darôve bo delil:
Deci, ki pobožno moli,
Greha ne stori nikoli,
Ki uči se rada brati,
Časa zlatega ne trati,
Ki naloge skrbno piše,
Lepo plete, lepo riše
In z veseljem v šolo hodi
Ter je pridna vsepovsodi ...

Taki deci pravzares
Zvrstil Ježček iz nebes
Bo darí krog smrečice
In prižgal bo svečice ...

Hribček, hribček, hribček moj,
To veselja bo nocoj!

Zvonimir Erjavec

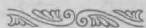

Ej, zakaj? . . .

Ej, zakaj nocojšnjo noč
Je tako svetlo,
Zvezdice obsevajo
Radostno nebo.
Angelci na zemljici
Pesmice pojó? —

Ah, nocojšnjo sveto noč
Krist se je rodil,
Ah, na trdi stamici
Se je zasolzil,
Ah, zato, da Evin rod
Kdaj bi srečen bil . . .

Aleksij Ivanov.

V božični noči.

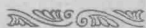
Božična noč . . .
Iz tihih koč glasi se spev
Nedolžnih duš ubran odmev:
„Oj sveta noč!“ . . .

Nebesni žar —
Kot daljne sreče mili svit
Nad zemljo je nocoj razlit. —

Nad zemeljskih glasov radost
Oznanja zemlji vsej novost,
Da se rodil je Rešenik,
Naš učenik in naš vodnik . . .

Božična sveta plava noč
Krog razsvetljenih, revnih koč
Zemljanom mir donašajoč.

Saturnin.

Zapeljiva senčica.

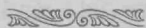
Hribček zelen v kotu
Naredili smo,
Lip po njih košatih
Zasadili smo.

Semintja po hribčku
Steze vodijo,
Da po njih pastirčki
Varno hodijo . . .

Senčica jih vabi:
„Sedi . . . odpočij!
Šaj menda nikamor
Se ti ne mudi.“

„Senčica, ne morem;
K hlevcu v dol hitim,
Da tam božje Dete
Molim in častim.“

Marijan.

Materina ljubezen.

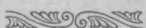
Smeji se, smeji, bukev vesela,
Božič se v gozdu budi,
Sveta noč plóve tiho nad poljem,
Zvonček po vasi zveni . . .

Ali tam v koči, kočici borni
Majka se siva solzi:
„Vrni se, vrni mi, sin izgubljeni,
Majka ti vse odpusti!“

Sveta noč čuje majkine vzdihne,
Skлоне se tiho do nje:
„Sin tvoj predragi, žalostna majka,
Vrača iz dalje se že.“

Majka otere solze kristalne
In se sladko zasmеji: —
Ljubljени sin se ji vrača iz dalje
In ji v naročej hiti . . .

Zvonimir.

Ločitev.

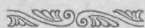
Veseli smo pri peči tam sedeli,
Pobožne peli smo božične pesni,
A zunaj ostro bril je veter besni
In kupoma sejal je snežec beli.

Od drage matere mi je oditi,
Kjer v njeni sem ogreval se ljubezni,
Odití tja v življenja boj srditi.

Zvonovi verne vabiti so jeli
K polnočnici . . . Na noge! — Veter resni
Pred pragom zgrabi nas na levi, desni,
Da k peči gorkí smo nazaj želeli.

Zgrabili bodo me viharji rezni,
Hoteč na potu me ugonobiti,
A zmogel bo jih vere ščit železni.

Janko Cvetkov.

Iz dežele bajk in basni.

37. Žabje-mišja vojska.

(Prosto poslovenjeno.)

(Konec.)

Vojska je hrumela naprej.

Že so jele žabe omahovati; kajti njihova gola trupla so bila preveč razpostavljena sovražnikovim strelom. Toda kar zapove vojskovodja Muhóžer generalu Mušicahamu, naj brzo obide levo sovražnikovo krilo ter naj napade sovražnika za hrbtom. Nekaj tisoč meščanskih gardistov izvede to povelje tako spretno, da nastane med mišmi strahovita zmešnjava, ker so v hipu spoznale, da so napadane tudi za hrbtom.

„Vojščaki!“ zakliče Ljubomir plemeniti Skrivač, „zarijte se v zemljo, in ako vas sovražniki napadejo, zbadajte jih od spodaj v trebuhe in jih jim preparajte!“ Kakor bi trenil, so bile miši zarite v zemlji. Ko to meščanski gardisti opazijo, zakriče: „Glejte, miši izpodkopavajo jezero, da bo odtekla voda! Reši se, kdor se more!“ Mehurež in vsa njegova telesna garda takoj opazijo, da je to zmeta. Kriče meščankim gardistom, toda prepozno! Celi polki žab pomečejo svoja orožja, bodala, meče in čelade proč ter hite v jezero, da si poiščejo kota v kaki luži, ki bo še ostala. Kar se zažene Mehurež še enkrat s svojimi gardisti v prodirajočega sovražnika in zavpije: „Garda rajši častno pogine, kakor pa, da bi se sramotno vdala!“ V tem trenutku stopi nenadoma pred svojega smrtnega sovražnika.

„Aha, krutež!“ nahruli ga Mnogoglod, „ti si utopil mojega sina in naslednika! Zdaj ti končam sramotno življenje, da zmaščujem smrt preljubega mi sina!“ In oba kralja se zadrevita drug v družega z dvignjenima mečema, da drug družemu zadasta smrtni udarec. Toda njuna konja ob navalu odskočita, in oba padeta v lužo, katera ju je ločila daleč narazen.

Kralja zamahnetá po zraku in tudi popadata v lužo. Kakor bi trenil, pa zagrabi Mehurež s spretno roko Mnogogloda za rep in ga zvleče v mlako, da je bil revež od nog do glave ves obkidan z blatom. Še oči in ušesa so se mu docela zamašila. Potem mu pa Mehurež odbije krono z glave, ter mu natakne blatasto čepico.

Umevno je, da miši niso mirno gledale tega prizora. Obdale so žabjo gardo od vseh strani, klale in morale brez mere in konca. Tudi Mehureža so odnesli naposled težkoranjenega v bičevje, kjer ga je njegov telesni zdravnik Oblížepac skrbno obvezal. Ko pa je, na bolniški postelji ležeč, čul zdihovanje in tarnanje umirajočih žab ter zmagonosni krik miši, tedaj se ga je lotil skrajni obup. Nič več mu ni bilo mar življenja in že si je hotel prodreti prsa z lastnim mečem. Toda kaj je to! V njegovi bližini nekaj zašumi. K njegovemu ležišču se priplazi knez rakov in ga ogovori tako-le: „Čuj me, kralj Mehurež! Že dolgo ravnaš z nami, kakor s podložniki. Tvoje ljudstvo pa nas pisano gleda in zaničuje. Sedaj, ko je tvoja vojska premagana, bi se lahko mi zedinili z mišmi, da vas žabe popolnoma uničimo. Brezdvomno bi mi mišji kralj v zahvalo prepustil tvojo državo. Toda jaz nočem tega! Meni se zdi mož, ki porabi nesrečo svojega bližnjega v svoj prid, grd in hudoben. Zato, kralj Mehurež! Osvobodi nas pogolnoma, in v zahvalo stopim s svojo armado na tvojo stran, v boj zoper miši, da rešim tvojo državo pogina.“

Brez obotavljanja odgovori Mehurež: „Knez plemeniti Škarjavec, bodi svoboden za vse čase in hodi prosto po mojem kraljestvu, kakor in kjer se ti poljubi! Sedaj pa hiti in maščuj smrt mojih padlih bojevnikov!“

Urno zbere knez Škarjavec s pomočjo svojega generala plemenitega Ščipovca svojo armado ter jo mahne, z godbo na čelu, proti mišim v bojni grom. Miši niti opazile niso novega sovražnika, ker so bile ravno v najhujšem šumu. Hipoma pa se začuje pretresljiv stok in jok med mišmi. Tu se sliši zdihovanje: „Meni je repek odsekan“, tamkaj zopet: „Meni je uho odrezano“ itd. Ko pa ugledajo vse miši strahovitega sovražnika v železnih oklepih, izbuljenih oči in dolgih rok, spuste se v dir na vse strani. Vsaka miš pušča skrivališče ali pa luknjo, da ne pade v pest krutemu sovražniku. Beže in beže daleč proč od bojišča v gozde in v vasi, kjer se od groze trepetaje zarijejo v luknje.

Tako se je končala žabje-mišja vojska. Ko pa je legel tili mrak na zemljo, so se prikradli na bojišče roparji od raznih strani in vetrov. Sove, vrani, podlasice, jastrebi . . . „U-u, u, u!“ so se smejale sove. „Kdo pa nam je preskrbel tako bogato gostijo?“ — „To je vojska storila“, odvrne modri vran. — „Vojska?“ vprašajo sove, „kaj pa je to, vojska?“ Vran pové: „Vojska je vojska! Na tisoče se jih med seboj ruje in bojuje. Pri tem jih pa tudi na tisoče obleži mrtvih in ranjenih!“

„Kaj pa potem, ko je toliko pomorjenih?“ vprašajo sove. „Potem pa tisti, ki so ostali pri življenju, sklenejo mir!“

„U, u, u, u!“ se zasmeejo sove. „Kaka nespamet in neumnost je to. Bi li ne bilo modrejše, da sklenejo poprej mir, preden se prelije kri?“ Vran pa nič ne odgovori. Opazil je, kako pospravljajo drugi roparji po bojišču, in da bi on sam nič ne dobil, ako bi se naprej pogovarjal s sovami.

Nespametno, — tako se je menda dozdevalo tudi mišim po vojski, kajti nikdar več jim ni prišlo na um, da bi se maščevale — žabam. Ako

se izprehajaš lepega spomladnega ali poletnega večera ob jezeru, vidiš, kako se tudi žabe vesele sklenjenega miru. Kakor nekdej, imajo tudi še sedaj v bičevju veselice in zabave, love pa mušice, pa muhe, komarje — in požirajo vodo, ne, da bi utonile.

Njihovi pesniki pa opevajo najjimenitnejši junake iz žabje-mišje vojske, ves žabji zbor pa kliče ob takih prilikah najslovesneje „Kvak-kvik, kvak-kvik, kviktorija!“

39. Miš in miške.

Globoko v zidni razpoklini je imela miš gnezdece napol dorastlih mišk. Ker je bilo treba družinici živeža, gre mati nekega popoldne stikat za hrano. Ne pozabi pa pred odhodom posvariti mladi zárod rekoč: „Le v gnezdu lepo ostanite, dokler se ne vrnem, veste! Mačku, naj bi bil tudi lepopsan in naj bi se vam tudi z repom prijazno hlinil, nikar ne zaupajte, ker zvijačnežu ne gre vera!“ To rekši odide.

Zviti maček res opazi, da ni starke v gnezdu. Veselo smukne k luknji. Pa gnezdo je pregloboko in mucek ne more poseči noter. Kaj ukrene? Sede mirno pred luknjico ter ljubeznivo ogleduje mlade, neizkušene miške. O, kako se jim dobrika in hlini, zviti grdún! Tako jih počasi igraje izvabi iz luknje. Vidé, da mu ne morejo več uiti, zgrabi zdaj eno, zdaj drugo in pomori vse razen ene same, ki mu je bila srečno ušla v gnezdo.

V tem se vrne starka. Ugledavši eno samo, spozna v hipu, kaj se je bilo zgodilo. Ne žaluje mnogo za neubogljivimi miškami, le to zakliče v opravičeni jezi: „Kdor ne uboga, ga tepe nadloga!“

Prired. Jos. Balič.

Koristna zabava.

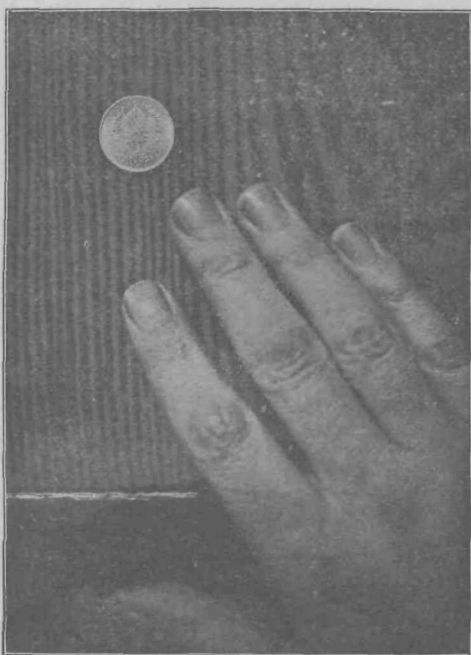
(V. Zračni tlak)

Na sliki (št. 23.) je videti, kako je pritrjena krona na vrata; poleg krone je pa odmi-kajoča se roka, ki je pritisnila krono na vrata, in sicer brez vsakega pripomočka, kajti krona ni prilepljena, ni pribita ali kako drugače pritrjena. Ali ni to čudno? Poizkusimo. Primi krono s konci prstov, pojdi k vratom ali k omari, pritisni jo na ploskev, ter jo (dva ali trikrat) hitro potegni semtertja ali pa gorindol, ob koncu zadnjega potegljeja pa urno in krepko pritisni ter odstrani roko. Nekolikokrat se ti bo morda poizkus ponesrečil, da se

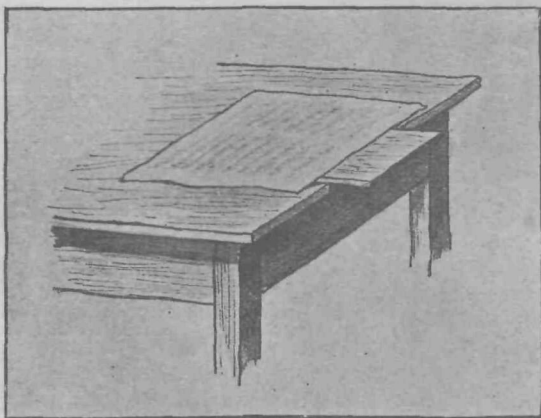
boš moral pripogniti in odpadlo krono spet pobrati na tleh; toda ne obupaj, kajti prav kmalu se boš naučil nove umetnosti, da se ti bo poizkus posrečil, če boš le blizo ploskve hitro zamahnil s krono in jo urno pritisnil. Tako boš lahko kar denar za denarjem pritiskal na navpično ploskev.

Kaj pa drži krono tako na vratih? Nič drugega nego z r a k. Ko si namreč hitro podrgnil s krono po ploskvi ali le urno zamahnil proti nji in naglo pritisnil krono, se je zrak na tistem mestu med ploskvijo in krono precej razredčil, zunanji zrak pa zato z večjo silo pritiska na krono, da tako mirno obvisi. Še lažje boš pritisnil na ta način desetico ali dvajsetico na vrata; ko boš pa že bolj vajen, se ti tudi goldinar in celo petaka (5 K) ne bosta ustavljala.

Naslednji poizkus je še bolj zanimiv. Položi na mizo (slika št. 24.) tanko deščico, približno četrtnina deščice naj sega čez rob mize. Čez deščico položi večji kos papirja ter ga pogladi in dobro pritisni na deščico in mizo, da bo čimmanj zraka pod njim. Sedaj pa pokličiči brate, sestre ali tovariše, tudi dobrih staršev ne pozabi, povabi jih vse po vrsti, naj poizkusijo s silo odbiti deščico z mize, in sicer tako, da udarijo, kolikor močno morejo, po onem delu deske, ki sega čez mizni rob. Mogoče, da se ti bodo nasmehnil, čemu naj za to malenkost tako zelo udarijo. Pa naj le poizkusijo. Naj udari kdo še tako močno, deščica se ne bo premaknila, ampak vsakdo bo čutil, kako je slab, da niti tega papirja in te deščice ne zmore. Čutil bo, kako velika slia mu tu stoji nasproti. Mogoče, da odbije kos deske, ali cele ne bo z udarcem dvignil nihče. Tudi pri tem poizkusu je z r a č n i t l a k, teža zraka, ki tega ne dopusti. — Saj nauk o zračnem tlaku ti je znan, kajne? Kako velik je ta pritisk na kvadratni centimeter?

Štev 23.

Štev 24.

Rešitev naloge: Nebeška lestvica št. 11.

Trst
spis
okno
Neron
žir
leto
odsek
dleto
Esop
nos

Nedolžnost — spokornost.

Pravso rešili: Štelcar Josip, sluga kn. šk. pisarne v Mariboru; Trobej Cilika, Slavko in Joži, učenci v Št. Ilju pri Velenji; Aleš Toni, Černé Lenčika, Vilfan Tončika, samostanske gojenke, Schneider Minka, učenka v Šmihelu pri Novem mestu; Bulovec Ivan, učenec IV. razr. v Radovljici; Gologranc Matilda, učenka pri čč. šolskih sestrah v Celju; Dobnik Ant, Korošec Fr., Trauner Fr., Klemenčič Fr., Bolko Janez, Pader Antonija, Strajanšek Lucija, Dobnik Neža, učenci in učenke II. razr. v Letušu; Marinko Jožef, dijak v Novem mestu; Jerman Jakobina, Weiss Lojzka, Urbančič Fani, Zirc Pavla, Buchta Elza, Parma Biče, Pavlin Milka, Deržaj Ivanka, Puhek Bini, Vintar Julka, Spinka Grete, gojenke VII. razr. v samost. šolskih sester v Šmihelu pri Novem mestu; S. Vigele v Celju; Lorber Betka, učenka VI. razr. v Mariboru; Meglič Bina, učenka IV. razr. na Vranskem; Svetina Tonček, Stanko in Franci, dijaki v Mariboru; Jankovič Josipina, Globočnik Jos., Rant Mar., Kralj El., Hlebš Mar., Urbajs Veronika, Schauer Jos., Papler Mar., Merhar Mar., Maher Fr., Otujac El., Draksler Iv., Klofutar D., Mikuš A., Drole M., Košir Jos., Triller Al., Semen O., Peternel P., Goriup Márica, Vidmar Iv., Demšar Jos., Kovač Ana, Ažman Antonija, gojenke v uršulinskem samostanu v Škofji Loki; Lesnika Frida, učenka IV. razr. pri Sv. Ani na Krumbergu.

Vabilo na naročbo.

Ob dovršitvi letnika se zahvaljujemo vsem pospeševalcem našega lista, odjemalcem in sotrudnikom, posebej preč. g. župniku **Volcu**, ter nujno prosimo, naj nam bodo še dalje naklonjeni. Mi pa se bomo tudi trudili za mično in koristno vsebino lista.

Cena „Vrtcu“ in „Angelčku“ je skupno 5 K 20 h. »Angelček« se oddaja tudi posebej in stane na leto 1 K 20 h. (Na deset izvodov pod skupnim zavitkom se daje eden po vrhu.) — Naročnina in vsi spisi, namenjeni »Vrtcu« in »Angelčku«, naj se pošiljajo kakor doslej, z naslovom: **Anton Kržič**, c. kr. profesor v Ljubljani, ali pa **Uredništvo „Vrtčevo“** (Sv. Petra cesta šte. 78). V Ljubljani se lahko naroča tudi v „**Katoliški Bukvarni**“.

Priporočamo v nakup tudi poprejšnje letnike. Pri gospej **Tomšičevi** (Sv. Petra cesta št. 6.) se dobivajo še letniki 1889—1893, vezani po 2 K 60 h; ako se jih pa kupi več skupno, se jim cena še zniža. — Pri **uredništvu** pa se dobiva: 1. „**Vrtec**“ letnik 1895—1903, vezan po 3 K; letnik 1904 po 3 K 40 h in 1905 po 4 K. — 2. „**Angelček**“ I.—XI. tečaj vezan po 80 h, XII. in XIII. pa po 1 K. Ako kdo kupi več izvodov hkrati, se cena še primerno zniža; kdor kupi vseh **enajst** »Vrtcev« in **trinajst** »Angelčkov«, jih dobi vezane za 34 K. — 3. „**Mladinski glasi**“, uglasbil **P. Angelik Hribar** (ponatis iz »Angelčka«) I. zvezek (s slikami) dvoglasno po 24 h, II. čveteroglasno po 40 h. — 4. „**Nedolžnim srcem**“, pesmi s slikami (ponatis iz »Vrtca« in »Angelčka« po 1 K 20 h kart. in 1 K 45 h lično v platnu. — 5. „**Iz raznih stanov**“, speval **Taras Vaziljev**. Z dodatkom »Urban iz Ribnice«. (Ponatis iz Vrtca«.) Cena 25 h.

Letna naročnina naj se blagovoli naprej plačevati in kmalu poravnati, kjer je še kaj zaostalega. V olajšavo pošiljatve smo pridejali »položnice«.

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h — Uredništvo in upravništvo sv. Petra cesta št. 78, v Ljubljani.